

Kako se prideluje pravi hmelj? *)

Marsikateri bralec bi utegnil vprašati: „kaj pa je to: hmelj?“ Hmelj je za kmetijo in kupčijo kaj imenitna rastlina koprivnega plemena, ima globoko v zemlji svoje korenine, raste visoko in se po kolih ovija; sad so čopaste bučke, katerih visi po več sto na enem kolu.

Hmelj raste po raznoterih skušnjah povsod, kjer se naša žita tudi v suši dobro zdržijo, ne zvenejo ali se ne posušé; ilovka, lapor, pešneta, apnenec, da, skoro vsaka zemlja mu je všeč; razume se pa, da mu je ena ugodnejša kakor druga.

Najrajši raste hmelj v ravninah na peščeni zemlji, vendar mora biti dobre prsti najmanj 60 cm. na debelo, ker hmelj poganja korenine globoko v zemljo in potrebuje dobrega živeža. Lege pa, katere povodenj večkrat in po dalje časa nadleguje in katere so še zraven zelo kamenite, niso za hmelj. Savinjska dolina na Štajarskem se je za to rastlino kaj primerno izkazala. Gotovo je pa tudi naša Kranjska, posebno Savsko polje, ugodna tej rastlini. Pri nas po Gorenjskem raste kaj pogostoma po grmovji divji hmelj in glasno kliče: „Ta zemlja, ta lega je meni, pa tudi mojemu stricu, pravemu hmelju, ugodna!“ Kjer raste divji hmelj, tam se bode tudi gotovo dobro obnesel pravi hmelj.

Koliko dobička donáša hmelj, sprevidimo lahko iz tega: V savinjski dolini na Štajarskem napravil je knez Salm leta 1865. malo hmeljišče, do sedaj pa uže obdeluje 14 oral. Vsi sedanji hmeljarji savinjske doline pridelujejo do 200 metričnih centov hmelja, kateri vrže na leto do 30.000 gold. in še čez. Za to dolino je to lep denar, kateri ne koristi le posestniku, ampak tudi ubogega prebivalca doleti marsikateri krajcar. Uže otroci in ženstvo si pri obiranju prislužijo v 14 dneh skupno do 2000 gold., ker od mernika se jim plačuje po 6 kr.

Kako in kedaj naj se zemlja pripravi za prve nasade?

Ko si v jeseni s polja ali travnika, katerega misliš spremeniti v hmeljsko polje, spravi jesenski pridelek, začni, kedar zemlja zmrzuje, blizo 70 cm. globoko z lopato rigolirati ali štihati. Priporočati je sploh le rigoliranje (štihanje), ker le tako si otrebiš zemljo vsega plevela, pokončaš škodljive mrčese in zalege in pomešaš, kar je največ vredno, z gornjo in spodnjo zemljo enakomerno. Tako zrahljano polje naj se spomladi prevleče z lahko brano, boljše je pa, če si grude lepo potolčeš in potem celo polje z grabljami pripraviš kakor hišni vrt.

Dobrih sadežev uže dobiš, če si le prizadevaš. Hmeljarji sami, posebno pa „Južno-štajarsko kmetijsko društvo v Žavci“ v savinjski dolini bodo vsem željam novih hmeljarjev iz srca radi vstregli, da dobijo začetniki hmeljarji prav dobrih rastlik. Se ve, da najboljši sadež ne rodi dobrega sadú, če se zemlja ne obdeluje tako, kakor je treba. (Dal. prih.)

Gospodarske izkušnje.

Kaj ima storiti gospodar v tem mesecu?

Ako bo vreme tako ugodno ostalo, kakor je sedaj, naj se nemudoma z delom prične. Deteljišča kaže z

*) Gosp. Janez Hausenbichler, posestnik v Žavci na Štajarskem, izdal je knjižico pod naslovom „Navod o hmeljariji.“ Ker ima tudi naša Kranjska tej rastlini jako ugodne lege, mislimo, da marsikateremu omikanemu gospodarju vstrežemo, ako posnamemo iz te knjižice nekoliko o hmelji; kajti dobro bi bilo, ako bi kdo s sajenjem te rastline poskusil. Vr.

brano prevleči, s takim prevlačenjem zrahljamo trdo zemljo in pokončamo plevel. Pograbitni pa moramo tudi iz detelje vso šaro in kamenje. Posebno pa ustrezamo mladi detelji, ako jej gnojimo, na priliko, z gipsom, pepelom, kompostom, apnom ali pa s stanjšano gnojnico. Najbolje je pa deteljo gipsati. Kjer se nahaja gips ali mavec v ne preoddaljenih krajih, naj vsak gospodar ž njim deteljišče potrosi in to ne o suhem, ampak o vlažnem vremenu; prehudo deževje ne pospešuje koristi takega gnojenja.

Potrebno je pa tudi travnike z brano prevleči in mah potrgati. Razen tega naj se tudi potrga strnišče, pobere kamenje in poravnajo krtine, katerih je ravno letos povsod dosti, ker je krt v suhi in malo zmrznjeni zemlji jako lahko ril. Kdor ima travnike tako vredjene, da jih lahko namaka, naj s spomladanskim napajanjem opazno prične.

Pazi naj pa na sledeče: Travniki se ne smejo preveč na enkrat namakati, pa tudi ne predolgo, kajti, ako malo mraza pritisne, rastline lahko preveč ozebejo v razhlajeni zemlji. Sploh naj se travniki napajajo spomladi, kedar solnce ne sije in je nebo oblačno. Ob lepih solnčnih dnevih naj se ne namaka, da zamorejo dobrodejni solnčni žarki ogrevati zemljo in rastline.

O tem času skrbeti je tudi za dobro in čisto seme, o tem spregovorili smo na prvi strani nekoliko besedi. Posebno je treba krompir prebrati, bolni in gnjili krompir naj se odpravi, le najlepši naj se odbere za seme.

Za delanje mešanca (komposta) naj se nabirajo tvarine, katerih vse polno leži po dvoriščih.

Kedar je vreme ugodno, naj se hlevi odpirajo, osnažijo in prevetrijajo. Dobro je, ako se spusti živina za kratek čas na prosto, posebno koristi to mladi živini. Breji živini naj se dobro postreže. Vprežni živini naj se bolje poklada, da zadobi potrebnih moči za bližnje težko delo.

V mrzlejših krajih, kjer drevesa še poganjajo, je treba, da se obrežejo in osnažijo. Tudi je zdaj najboljši čas drevesom gnojiti. Ako se gnoji z gnojnico, naj se porabi v to ponolnoma segnjita in z vodo pomešana gnojnica; nesegnjita in pregosta gnojnica škoduje drevesom, ker prehudo žge korenine. To gnojenje je posebno dobro za jabelka, hruške in češplje. Ako se s trdim gnojem gnoji, h kateremu spada tudi mešanec, treba je gledati na to, da je popolnoma segnjit, kajti vsak frišen gnoj drevesu škoduje. K.

Gospodarske novice.

* C. kr. ministerstvo kmetijstva nam poroča, da dobijo spremljevalci goveje živine na južni železnici brezplačno posebe izdelane potne liste. Vsake tri vagonne goveje živine spremlja lahko eden, 4-6 vagonov pa dva brezplačno. Taki spremljevalci morajo se voziti z istim vlakom, kateri pelje živino. Ta polajšba velja od 25. januarija 1882. naprej, dokler se ne prekliče.

* *Trtnico za vvožene ameriške trte*, katerih se trtna uš ne prime, napravila je italijanska vlada spomladi 1881. na otoku Monte Christo. da italijanske vinogojce preskrbi z zanesljivimi trtami. Večletna opazovanja pa morajo vlado zagotoviti, da se Phylloxera trtni prijela. To je velike važnosti tudi za Avstrijo, ker bi se gotovo v Dalmaciji našel osamljen otok, na katerem bi se taka trtnica napravila. Če se je prime potem trtna uš, pokonča se lahko vse in ni se bati, da bi se razprostrla tudi po sosednih vinogradih.

* *Razstava pitane živine na Dunaji*. Naznanilo se je za drugo razstavo pitane živine: 717 goved (lansko leto 460), 527 ovac (lansko leto 261), 287 svinj (lansko

leto 92), perutnine 166 (lansko leto 147). Za razstavo kmetijskega orodja oglasilo se je do zdaj 22 razstavljavcev, lansko leto le 17. Te številke nam kažejo napredek v enem letu. Razstava je od 31. marca do 2. dne aprila.

* Častite gg. dopisovalce uljudno prosimo, ako bi nam blagovolili v kratkem poročati, kako kaj kaže na polji. Ko bomo ta poročila za vso Kranjsko sestavili, jih bomo objavili.

* *Semenstvo.* Vodstvo grof Attems-ovega semeništvá (Samenkultur-Station) pri sv. Petru blizo Gradca poslalo nam je obširen katalog, kateri obsega imena in cené mnogovrstnega semena, ki se tam goji in prodaja. Tu dobimo vse rastline, katere so potrebne našemu kmetovalcu, sadjerejcu in vrtnarju. Ker je ta zavod znan, da ne slepari s semenom, priporočamo njegove pridelke za nakup vsim boljšim posestnikom in tistim učiteljem, kateri nameravajo napraviti šolske vrte. S semeništvom v zvezi je tudi praktična šola za vrtnarje.

* *Razstava v Trstu* sprejema tudi vino, žganje, sadje, mlekarske pridelke itd. Za vina, vinorejsko in kletarsko orodje priredi se poseben oddelek za posamezne dežele. Zraven bo tudi poskuševalnica za poskuševanje razstavljenih vin. V ta namen sestavljen je poseben odbor. Črtež njegovega delovanja objavimo v kratkem.

Živinozdravniške skušnje.

Smolika konjem jako nevarna bolezen.

V 10. številki „Novic“ poročali smo, da se v ljubljanski okolici razširja uže delj časa med konji jako nevarna bolezen smolika. Smolik je prav za prav več vrst, in sicer so to bolezní, ki le konje in največkrat žrebeta od 1 do 3 leta stare napadajo. Obstoje v bolestnih premembah žleznatih kož nosnic in stranskih nosnih votlin z oteklino medčeljustnih žlez (bezgavk). Smolik poznamo pet vrst, in sicer nedolžno, hudobno, nevarno, kužno smoliko in smrkelj. Uže imena teh peterih vrst smolik naznanijo nam manjšo ali večjo stopinjo bolezní. Da se pa zamore ena od druge razločiti, treba je pri preiskovanju natanko paziti na šest stvari, in sicer:

1. Kakošne so žleznate kože nosnic in nosnih votlin?

2. Kakošen je žlem, ki iz nosa teče, in če iz obeh ali iz ene nosnice teče?

3. Kakošne so otekle medčeljustne žleze?

4. Ali je bolezen z vročino združena ali ne?

5. Koliko časa uže bolezen trpi?

6. Ako je živina to bolezen uže imela, kako je bila ozdravljena in s kakošnim nasledkom?

Da pa zamoremo vse te reči natanko razločiti, moramo živino dobro ogledati in z rokami ošlatati. Kakor hitro gospodar po teh navedenih znamenjih spozna, da je konj zbolel na smoliki, pokliče naj kakega skušenega živinozdravnika, ne pa — kakor navadno — konjederca ali pa kakega mazača. Tudi naj gospodarji nikdar ne poskušajo take nevarne bolezní sami ozdravljati; ravno iz tega vzroka nočemo tudi povedati, kaka zdravila so najboljša zoper to bolezen. Čemu imamo pa potem živinozdravnike!

Životopisne črtice.

Anton Alojzij Wolf,

knezoškof ljubljanski.

Spisal Ivan Lavrenčič.

II.

(Dalje.)

In tako je preskrbel Anton Alojzij škofiji svoji dovelj dušnih pastirjev. So li pa imeli vérniki tudi zadošta potrebnih cerkvá? Teh pač ni pogrešalo bistro oko vikšega pastirja uže o nastopu prevzvišene službe — zaljšalo je namreč Kranjsko nad 1200 župnijskih in podružnih cerkvá, ter 150 kapelic — le v na novo ustanovljenih duhovnijah zidati so morali duhovnjani nove, v večjih starih pa prostornejše, ker so bile stare zdatno pretesne za vedno večje število duhovnjánov. Ali kako naj bi bile zidale nekatere novih duhovnij cerkve, ker so bili duhovnjani tako ubožni, da so se komaj preživelí! Zato pripomoči so jim morali blagodušni dobrotniki, osobito vikši pastir, ki je samó Dragatušcem in Suhorcem v to svrhu daroval nad 30.000 gold. Lehko so potem ti postavili temeljni kamen — Suhorci 10. julija leta 1853., Dragatušci pa 17. septembra leta 1854. — ter zidali in dozidali cerkev 4 leta pozneje, spominjevaje se vedno tudi potem s hvaležnim srcem svojega velikega dobrotnika. Dragatušci zapeli so mu še posebej v zahvalo za god l. 1854. tako-le:

„Pri novi cerkvi delamo
Nevtrudeni, veseli;
Tode se dans ozéramo
Tje prot Ljubljani beli.
Tam vtemeljitelj bivajo
Bodoče nove fare;
Neskončno osrečujejo
Nas mlade ino stare!

Na novo faro „Dragatuš“
Podali so jezére,
So si tako hvaležnih duš
Pridobili jezére!
Naj torej, mili naš gospod,
Dobrotnik tega kraja,
Naj danes Njih častiti god
Tud Dragatuš obhaja.

Z molitevjo obhajamo,
O blagi škof ga milo:
Naj Bog povrne stoterno
Njih blaženo darilo;
Naj blagor, ki ga nima svet,
Prebiva na Njih strani;
Naj ljubi Bog še mnogo let
Jih zdrave nam ohrani.

In kadar še le pozno se
Njih časno bitje steče,
Ki v domovini je, ki je
Na ptujem tako sloveče:
O naj tačas peljá v nebo
Jih Božja roka mila!
In pak stoletje fara bo
Spomin na Njih častila. —

Kadar pak bodo birmali
Mladino v cerkvi novi —
Kok' bo sprejel po vrednosti
Jih tukaj kmet sirovi? —